

Dissertatio inauguralis medica de secundinis restitantis / [Christoph Matthäus Stoy].

Contributors

Stoy, Christoph Matthäus.
Alberti, Michael, 1682-1757.
Universität Halle-Wittenberg.

Publication/Creation

Halae Magdeburgicae : Typis Joh. Christiani Hendelii, [1743]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/fgaptref>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

50008/B

J. XXX. C
18

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30499628>

26527

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,
DE
SECUNDINIS
RESTITANTIBUS,

Quam

AUSPICE DEO PROPITIO,
Et Consensu atque Auctoritate Gratosæ Facultatis Medicæ,
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,

P R Æ S I D E,

DN. D. MICHAELE ALBERTI,

SACR. MAJ. REG. PORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB.
CONSILIARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFESSORE
PUBLICO ORDINARIO, ETC.

DECANO H. T. SPECTATISSIMO,

Domino Patrono, ac Promotore suo, omni honoris cultu prosequendo,

PRO GRADU DOCTORIS

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS DO-
CTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,

HORIS LOCOQUE CONSUVETIS

ANNO MDCCXLIII. D. MAJI.

Publicæ ac placidæ Eruditorum ventilationi subjiciet

A U C T O R

CHRISTOPH. MATTHÆUS STOY,

JARM. POMERANUS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
TYPIS JOH. CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR.

THE BRITISH MEDICAL JOURNAL
DE
SECTION
RESISTANCE
OFFICE OF THE PROSECUTOR
IN ALBANY STREET, LONDON
DR. D. MICHAEL ALBERT
SACRED TO THE
WELLcome
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

V I R O
*ILLUSTRI, EXCELLENTISSIMO
ET EXPERIENTISSIMO*
D O M I N O
IOANNI BEHME

MEDICINÆ DOCTORI

SACRÆ REGIÆ MAJESTATI BORUSSICÆ
CONSILIARIO AULICO ET ARCHIATRO

MILITUM PRÆSIDIARIORUM MEDICO ET COL-
LEGII SANITATIS ADSESSORI

IN ILLUSTRIS GYMNASIO REGIO ANATOMES
ET CHIRURGICÆ PROFESSORI

PHYSICO PROVINCIALI POMERANIÆ CITERIORIS
ET ULTERIORIS

COLONIÆ GALLICÆ ET URBIS SEDINENSIS
PHYSICO

DOCTRINA MERITISQUE CELEBRATISSIMO

FAUTORI SUO ET PATRONO MAXIMO

HAS STUDIORUM SUORUM PRIMITIAS

IN DEBITAM OBSERVANTIÆ TESTIFICATIONEM

D. D. D.

AUCTOR ET DEFENDENS.

Q. B. F. Q. V.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

DE

SECUNDINIS RESTITANTIBUS.

PROOEMIUM.

Non est dubium, quin humani generis plurimum intersit, ea, quæ ad propagationem ejus pertinent, rectissime fieri, & perpetuo succedere. Quum autem multa incident, a quibus impedimenta & damna huic negotio imminant, ut, aut mater, aut conceptus, jamque in lucem edendus foetus periculum incurrat: jam pridem emerfit necessitas, tales in Republica personas constituendi, quæ singulari studio ea perquirerent, omnique opera explorarent, unde istiusmodi damna subnascentur, quibusque artibus efficaciter succurri & cum recta ratione præveniri posset. Cumque in partus negotio matronalis pudor sæpe efficiat, ut opem a viris afferendam subterfugiant, seseque majori fiducia mulieribus permittant: factum hinc est, ut longe sæpius rem obstetriciam femina, quam viri, exerceant. Et sane optandum

est, in Republica ad necessarios usus suppetere honestas feminas, harum rerum satis peritas, quibus se puerperæ tuto permittere possint, & salutem ab ipsis reportare. Enim vero hic accidit subinde, ut, quemadmodum mari tranquillo etiam mediocris gubernator navem facile dirigit, cursumque feliciter absolvit; sic in facili & naturali partu, quævis obstetrix sufficiat, foetumque cum matre expediat. Ut autem procelloso a mari, cœloque turbido, & nebulis squalente navem ita dirigere, ut non in scopulos & syrtes impulsæ pereat, perito gubernatore opus est; idque præcipue tempus artem dexteritatemque ejus comprobatur: sic obstetricis virtutem & præstantiam tunc potissimum cognoscimus, quando incidunt casus, ubi multa præter naturam sese habentia ingruunt, & quasi agmine facto concurrunt. Plura hic sunt, quæ ex intimis artis medicæ præceptis accurate expendi debent, ut cognoscatur, an agere vel quiescere præstet, quibusque modis & instrumentis auxiliisque res præsens indigeat. Horum aliqua pars ex anatomica consideratione quidem dispalescit; sed sunt tamen, quæ in alias medicinæ partes excurrunt, atque ab his consilium & auxilium expectant. Quis enim ab obstetrice expectet, ut rationes motuum ad superiora vergentium, vomituum, convulsionum, lipothymiarum, strangulationum, hæmorrhagiarum satis perspiciat, atque causæ inventæ sublationem aut correctionem apte inveniat? Hujus generis complura cum sæpe inciderint, cognoverunt sane ii, quibus urbium, populo-

pulorumque salutem procurare incumbit, necessitatem adhibendi in consilium viros, qui cum ceteris medicinæ partibus, huic etiam chirurgiæ operam dederunt, didiceruntque, quibus, quovis emergente casu, ad salutem procurandam potissimum opus sit. Hæc inter non postrema est illa angustia, in quam puerperæ adducuntur, quoties fœtu jam e carceribus suis educto secundinæ restitant, & solitis encheiresibus educi nequeunt. Quo casu non solum res matris in discrimine haud modico versantur, verum etiam obstetricis & adstantium trepidatio multa observatur, quæ tanto tristior est, quo magis sententiæ animique distrahuntur, ut non raro multitudo & dissensus consulentium rem in periculum summum adducat. Dignum itaque existimavi hoc argumentum, quod curatius expenderem, & dissertatione præsentē inaugurali evolverem. Faxit Deus, ut erroribus evitatis rectissimum iter teneam, quod ad generis humani salutem, Deique gloriam deducat.

§. I

Secundinæ, in Scholis medicis recepto vocabulo, hodie vocantur, quæ veteribus omnibus, ut Cornelio Celso, Plinio, Senecæ, Apulejo, dicuntur *secundæ*. Videntur in eo imitari Græcos, qui eandem rem appellabant modo *δεύτερον*, modo *δευτέρῳ*: quibus vocibus notionem secundi inesse manifestum est. Non ample exquiram, an in denominatione hac imponenda ad id magis respexerint, quod in partu, post fœtum edi-
tum

tum, quasi secundo partu exeunt; an translato significatu designare voluerint aliquid sequioris & abjectæ conditionis. Nam ubi nobilem succum ex vuīs torculari expressum acceperant, vinaceis aquam infundebant, & post macerationem aliquam extrahebant τὴν δευτέραν, vinum secundarium, loram.

§. II.

Denotat autem hoc nomen id, quod velamentum infantis in matrice fuerat, ejusque tam custodiæ, quam multis aliis necessitatibus atque utilitatibus inservivit, quamdiu in utero moratus fuit: in lucem autem edito eodem nec matri amplius, neque nato conducit, adeoque ab matre educi, & ab infante separari debet. Sunt autem binæ membranæ, quarum exterior, eademque crassior & robustior, chorion vocatur; interior & tenuior amnios dicitur. Deinde est funiculus umbilicalis, qui ex abdomine infantis protenditur, atque binas arterias inde prodeuntes ad placentam uterinam deducit, venam autem ex ea redeuntem unicam pariter involvit. Ipsa denique placenta, quæ uteri certo spatio arctè adhærescit, & ante maturitatem fœtus vere continua est, chorio ita arctè etiam conjungitur, ut pro interiori sua parte ab illo, tamquam sua tunica, tegatur, exteriori autem singulari, eaque solida tunica, exterius villosa, obducatur, & cum villosa uteri conjungatur. De cujus existentia dubitari nequit, quoniam experientia docet, posse in placentam non disruptam injectiones fieri, & tam diu continuari, donec omnis rubedo eluatur. Plura de eo FRIED. RUYSCHIIUS in *Thesaur. Anatom.* docet, qui ni fallor, primus villosam eius superficiem ostendit.

§. III.

§. III.

Antiquiores plerique auctores, ubi secundinæ partes recensent, tres nobis tunicas enumerant, chorion, amnion & allantoidem. Hoc a brutis ruminantibus acceptum esse, quorum corpora veteres frequentius, quam hominum secuerunt, & in ipsis visa ad homines transtulerunt, dubio carere hodie videtur. Nam insignis & amplissime patens allantoides vitulorum facile detegitur. Sed in homine nemo aliquid simile invenerit, notumque est, quantum eruditis ludibrium debuerit GODOFR. BIDLOUS, qui in splendido suo opere anatomico per pictorem suppleverat, quod natura hominum fœtibus negavit. Urgent quidem aliqui necessitatem talis receptaculi, quod urinam cumulatam fuscipiat, & urachum a vesica fœtus humani ad umbilicum apertum allegant: sed quicquid sit de uracho, quem nemo negaverit, quia omnes videmus; certe hinc nihil amplius concluditur, quam naturam derivando lotio vias parasse. Cumque multi observaverint inter chorion & amnion collectæ humiditatis, lotio simillimæ, quantitatem: hinc RUYSCHIUS pseudo-allantoidis nomen huic spatio dedit.

§. IV.

Ad secundinas sine dubio etiam referenda erunt, quæcunque corpora in utero præter fœtum contenta fuerint: qualia molarum nomine cognoscuntur, & satis crebro una cum fœtibus gestantur. Multa leguntur apud scriptores Italos, quæ fidem faciunt, quod in certis regionibus talia frequentius accidant, quam in aliis. Sic VARANDÆUS *de morbis mulier*: nos edocet de fratribus lombardorum: alii autem de fratribus salernitano-

B rum,

rum, quos bufones etiam dicunt, similia adduxerunt, vide plura etiam loca Italiae indicantem ALEXANDR. BENEDICTUM *libr. XXV. cap. 36.* Unde discimus per Italiae illum tractum, qui Longobardia hodie dicitur, & in regni Neapolitani parte quadam, ut & agro Pisano, quasi endemium esse, ut mulieres uterum gestantes, crebro molis infestentur, vivo foetui adjunctis. Et quamquam in aliis regionibus id non adeo sit frequens, ut quasi in opprobrium cesserit: ubique tamen locorum aliquando visuntur concrementa quaedam membranacea aut carnosae, quae aliquibus quidem feminis una cum foetu gestata fuerunt, sive singula, sive bina, aut plura: aliis autem sola in utero & impraegnationem veram mentita fuerunt. Quaecunque hujus sunt generis, extra uterum esse promovenda, indubium est. Quare illa, quamquam verum secundinarum nomen non merentur, ad hunc sermonem obiter adjicere visum fuit, quum in eo illis certe conveniant, quod sint removenda & eliminanda, ne mulieres magno in posterum damno afficiant.

§. V.

Veri nominis secundinae una cum foetu conceptae sunt, & nutrimento ab utero accepto, quemadmodum ipse foetus, nutritae & auctae. Serviverunt etiam foetui involvendo, atque aquis, quibus innatat, continendis. Ad haec succis a matre acceptis ulterius elaborandis, atque cum sanguine foetus subigendis miscendisque, variisque secretionibus atque excretionibus inserviunt. Considerari itaque debent tanquam verae partes structae & organicae, certis finibus destinatae. Quorum nihil dici potest

potest de molis, quippe quæ informes carnes sunt, neque aut figuram, aut magnitudinem, vel consistentiam certam habent: sed pelliculosum quid, plus, vel minus crassum sæpe vesiculosum, intus plerumque coagulatum sanguinem continens,prehenduntur. Sunt tamen observationes a viris non vanis in commentarios & annales medicos relatæ, quibus commemorantur artuum certorum ac membrorum vestigia & reliquæ in molis deprehensæ: tamquam jam concepti fœtus debita elaboratio impedita fuisset, aut omnino jam formatus ex quacunque causa fuisset resolutus, & colliquatus, membranis forte tantum superstitibus, mirum in modum inter se convolutis & compactis. Pariter etiam nota sunt exempla puerperarum a secundinis non liberatarum; quæ post aliquantum tempus excluferunt molam, in qua nihil pristinæ earum formæ simile cognosci poterat. Taceo infinita, quæ de molarum origine per tot secula disputata sunt, præsertim de ortu earum in honestis virginibus aliisque cœlibibus; ubi sanguis menstruus in utero detentus ortum istiusmodi concrementis dare posse videtur.

§. VI.

Missis itaque omnibus, quæ de secundinis disputari possunt, quæque ad earum formationem & usum pertinent: unice inhærebimus illarum considerationi, quatenus jam in lucem edito infante, ut partes nec nato amplius necessariae ac utiles, nec matri tolerabiles & proficuae, judicari debent, adeoque ab utrisque removendæ sunt. Et ordinaria quidem nascendi lege, quando justum gestationis tempus absolutum est, prægnans molis

descensum ad inferiora, eodemque tempore vaginam magis abbreviari sentit, ita ut in illis, quæ partui propinquæ sunt, osculum uteri internum proxime ad motis digitis occurrat. Hoc per dierum aliquot decursum placide sensimque peracto, veri tandem partus emicant nixus, non sine vivido doloris sensu a lumbis incipientes, & ad sinum pudoris excurrentes, sub quibus osculum uteri recluditur. Ex hoc tunc egredi incipiunt membranæ, quibus aqua parturitionis, ipseque fœtus, continetur, faciuntque hæ aquæ, ad inferiora naturaliter prementes, turgentem & propendentem aliquam vesicam, quæ ipsa ad magis dilatandum osculum uteri non leve adjumentum adfert. Tandem autem quando tensio & pressio aquarum membranas, nullo includente & coercente pariete amplius munitas, adeoque incumbenti ponderi ferendo impares, perripit; effunduntur illæ, nisi mox ad exitum simul accinctus & subsequens infans, capite suo objecto, partem retineat: quod ad faciliorem & feliciorum partum quam multum facere, ab artis obstetriciæ magistris uno fere ore commendatur & laudatur.

§. VII.

Subsequentibus deinde aliquot nixibus, & obstetricia manu adjuvante, ipsoque fœtu connitente, excluditur fœtus: idque si omnia se ex parte tam matris, quam nascentis, recte habeant, nihilque ab obstetrice aut adstantibus peccetur, satis plerumque feliciter succedit. In lucem edito fœtu, post non longam moram, obstetrix, funiculo umbilicali blande tracto, & naturæ nixibus concurrentibus, secundinas educit, sicque puerperam feliciter, jam pleneque liberatam, partusque labore

re

re defunctam, lecto permittit; natam vero prolem, deligato & reciso umbilicali funiculo, repurgandum a for-
dibus, &, ut moris est, curandum suscipit. Atque hæc
tam facilis secundinarum extractio maxime tribuenda est
placentæ uterinæ promptæ facilique secessioni ab utero,
cujus aliquo spatio arcte adhæret, ut, tamquam conti-
nua cum ipso videatur, difficillimeque abstrahatur, quan-
do foetus plenam maturitatem nondum consequutus est:
quum e contrario non majori negotio, ac petiolus cu-
jusque pomi maturi ab arbore secedit, detrahi queat,
si gestationis legitimum tempus absolutum est.

§. VIII.

Neque tamen negare velim uteri jam maximam
partem evacuati contractionem, perpetuo nisu fibrarum
sensim progredientem, non parum ad separationem hanc
facere. Nam cum placenta in latum expansa, superfici-
ei corporis cavi adhæserit, eidemque coextensa fuerit:
nunc postquam angustior fit uteri cavitas, contactus spa-
tia breviora fiant, necesse est. Hinc abrumpuntur pas-
sim fibrillæ vasculosæ, connexionem cum placenta effi-
cientes. Cumque per disjunctas illas vasorum extre-
mitates sanguinis lochialis guttulæ continuo exsudent &
confluant: ab ipsa ejus sanguinis successiva collectione,
plures continuo vicinas disjungi & separari vero est ad-
modum simile. Quodsi tunc accedat puerperæ debitus
nisus & peritæ obstetricis modesta tractio: res facillime
utique peragitur.

§. IX.

Clarissimus rei anatomicae auctor & amplificator,
idemque obstetriciæ etiam artis magister, admodum jam

senex, in *advers. anat. II. obs. X.* aliud hic adminiculum, antea nec sibi, nec aliis visum & observatum, describit. Scilicet in ipso fundi uteri centro esse muscolum quendam orbicularem, a quo musculo uteri post partum evacuati contractio incipiat, deindeque ulterius versus cervicem ejus pergat. Atque huic contractioni tribuit separationem placentæ, quam tantum non semper in fundi uterini centro adhærescere nobis persuadet. Enim vero neque muscolum illum anatomici obstetriciæ omnes concedunt, vere existere, neque rei peritis probatur, quod placenta perpetuum aliquem locum, cui adhærescat, habere soleat. Quin potius magno utique consensu novissimorum & probatissimorum auctorum constat, nihil hic esse perpetuum: planeque fortuitum esse, quo loco placenta nascens sese uteri parieti applicet & adhærescat. Atque adeo nec adfirmari posse videtur, quod pleræque placentæ imo fundo adhærescant: planeque vero simile est optimum senem hic novo suo invento plus justo favisse & hypothesi servivisse: quod quum humanum & seni potissimum, ob cetera maxima merita, condonandum sit, nihil puto, me officio erga bene meritos contrarium asserto meo admisisse: præsertim, quum ipsemet auctor in tot annorum exercitiis & scrutiniis anatomicis non nisi semel, idque ultima demum ætate sua, hunc muscolum observasse sibi visus fuerit.

§. X.

Sed missis nunc istis, considerabimus, quid causæ subsit, cur secundinæ in aliquibus tarde subsequantur, in aliis loco moveri, & extrahi non sine difficultate possint, in quibusdam nulla arte tuto educi queant: adeo

ut

ut obstetrix maximo impetu violenter agens, aut agere compulsâ, in vitæ præsens periculum puerperam adducat, aut valetudinem ejus de futuro maxime lædat. Maxima tunc culpa residet in placenta parieti interno uteri firmitus adhærescente, quam ut tractionem funiculi umbilicalis subsequatur. Aliqui culpam tribuunt funiculo huic ipsi, centro placentæ accurate inserto, ex quo fiat, observante quidem & attestante Ruyschio, ut difficilius avellatur, quam si minus centralis, sed ex aliqua parte ambitui propior sit insertio. Iam si obstetrix violentius trahendo nitatur, enascitur vere majus & gravius incommodum, abrupto scilicet funiculo: quo factò non solum ansa, qua ad educendum, utatur, amittitur, verum etiam hodegus, qui obscuro loco, requirendam placentam, ostendat, manumque obstetricis dirigat, amissus est, re jam in maximas angustias redacta. Postremum impedimentum affert uteri, qua parte placenta hæret, arctissima contractio, ut quasi conclusus & constrictus, nullum digitis introitum & accessum permittat: quo ipso fit, ut etiam separata jam placenta, præsertim major & succulentior, per angustias educi nequeat, nisi prius relaxata & remissa hæc strictura fuerit. Atque de his singulis seorsim dispiciendum erit.

§. XI.

Et placentæ quidem firmiorem adhæSIONem obtinere, fœtu nondum ad plenam maturitatem gestato, sed præpropere ex quacunque causâ in lucem edito, nihil mirum videri debet. Tenuissimæ enim villositates, quas, tunica placentam cingens emittit, & cum villis uteri conjungit, cum ipsis quasi continuæ sunt. Videntur au-

tem

rem disjungi & separari fœtu jam in lucem edito, & umbilicali funiculo resecto. Hoc enim factò communicatio inter fœtum & matrem, quocunque modo illam concipiamus, desinit. Hinc fit, ut acceptum a matre, & in placentam transmissum fluidum ibi stagnet, acervetur, totumque corpus placentæ in molem ampliorem extendat? Atque sub hac tensione tenuissimas fibrillas passim dirumpi vero simile est: per disruptos autem canales humiditatem ab utero appulsam effluere, collectumque spatium sibi amplius formare, interpositione sua, necessarium est. Hinc autem avulsionem & separationem placentæ magis promoveri, uteri quoque angustatione adjuvante, intelligitur. Atque docere hoc videntur hæmorrhagiæ satis sæpe impetuosæ & periculosæ, quæ placenta restitante evenire solent.

§. XII.

De funiculi umbilicalis centrali in placentam insertionem auctoribus credimus: cur vero ea accidat, alio autem tempore aliter fiat, nemo facile dixerit. Istud facile concipimus, quod in centro determinata vis trahens minus efficax sit, ad avulsionem peragendam, quam si extremo propius admoveatur. Videmus hoc in corporibus planis recte sibi commissis, quæ viribus aliquot hominum, quin equorum omni nisu trahentium vix a nexu divelluntur, cum facile res succedat, ubi inæqualis vis, aut ex obliquo applicatur. Ruyschius tale experimentum adducit: sumas partem corii sphaericam madefactam: huic in medio filum appendas, & contra lapidem, in platea situm, magna vi comprimas; videbis, quod lapidem facile eruat. Si vero experimentum cum
filò,

filo, lateri alterutri corii appenso institueris, lapidem ægre fundamentum, cui innititur, deserturum. Quod si vero tali rerum statu obstinatius omnique virium nisu agatur, quid mirum! si uterus extraversus summo puerperæ periculo & damno extrahatur. Quod cum fieri sola spasmodorum vehementia sine obstetricis culpa, a Ruyschio visum & observatum sit; tanto minus mirandum est, si omni adhibita vi nisuque eveniat. Id autem si non fiat, certe tractio illa repetita, continuata, vehementior, dolorem in parte vexata concitabit, a quo spasmus fibræ inducetur, & producet illa uteri arcta conclusio, quæ tandem, siquidem tanta est, ut manus accessum omnino prohibeat, omnemque obstetricis operam eluder.

§. XIII.

Dari autem ejusmodi celerem & arctam uteri occlusionem, experientia rerum magistra cum alios docuit, tum maxime celeberrimum RUYSCHIIUM, qui clarissimum, simulque gravissimum de hoc eventu testimonium reliquit: cui fidem cur non attribuamus, nullam equidem causam invenire possum. Verba ejus adscribere haud gravabor: ita autem inquit. *Advers. anat. II. pag. 30. Obtulerunt mihi se casus, in quibus omnino erat impossibile, absque imminente mortis periculo placenta liberare matricem. Horum censeatur unus, quando edito jam infante, contractio spasmodica, fortisque fit uteri, in eo loco, qui est inter placentam & illam uteri partem, in qua os matricis internum iterum se formare deberet postea. Et porro pag. 31. Scire enim est, post natum infantem in utero nullum reperiri tale os, ut olim fuerat: sed ita*

omnino se res habet, ut in bursa nummaria quæ loris transmissis constricta rugosum os format, laxatis autem hisce vinculis, ubique æque lata est & expansa. Hæc itaque memorata jam constrictio uteri sæpe tam alte posita est, ut digitis, manu, carpo, & brachio, profunde in corpus immissis demum percipiatur: quin & arctationem banc ibi adeo strictam quandoque detexi, ut digitum vix imo vix admitteret, dum tamen pone hancce placenta retenta hæreret.

§. XIV.

Supra paragrapho decimo inter causas gravissimas, quæ educationem placentæ difficilem reddunt, attigimus jam funiculi umbilicalis abruptionem, cujus causam invenire haud semper expeditum est. Fatentur id certe veterani obstetriciæ artis magistri, qui sæpe mirati sunt crassissimos & maxime succulentos tam facile fuisse ruptos; tenues autem & exsuccos majorem vim sustinuisse. Iniquum itaque fuerit, si culpam illico conjicere in obstetricem velimus. Forte non parum hoc casu efficitur pressione illa, quam hic funiculus sustinet, quando infans diutius in partu obhærescit, atque inter corpus ejus & matricis aliquam partem interceptus est, ex quo sugillationis & varii collisus consequuntur effectus. Quæcunque causa hoc effecerit, certum est utique, quod difficillimum sic redditum fuerit negotium, & multum periculi portendens.

§. XV.

Vidimus causas ex quibus secundinarum extractio redditur difficilis; superest nunc, ut videamus, quid ars rationalis præcipiat, ut in discrimine versantibus succurratur.

ratur. Ubi quidem quæstio duplex emergit, utrum aliquid moliri, & vel medicamentis, vel manu tentare, remque omni conatu proficere, an quiescere & expectare consultius sit. Et primo quidem tanquam regulam, & ut firmum ac inconcussum asserimus, optabile esse, ut puerpera omnino liberetur, excussoque hoc omni onere uterus vacuus reddatur. Nam cum talia, quæ supersunt, fœtus non matris pars sint; haud exiguo illius incommodo cedit, quicquid remanserit. Impedit enim uterum, ne ad naturalem angustiam reverti possit, atque ejusdem repurgationi legitimæ plurimum officit. Ne dicam de hæmorrhagiis gravibus & periculosis; certe, si res mitissime decurrit, molæ extimescendæ sunt, quæ non sine novis partus doloribus, aut nova hæmorrhagia, excludentur, aut, si exclusæ non fuerint, abortus periculum minantur, certe novam, si qua eveniat, gestationem periculofam & ambiguam reddent.

§. XVI.

Plane igitur sentio cum illis, qui tentanda omnia, quæcunque tuta, & possibilia sunt, præcipiunt. Tus-
sim artificiosam seu voluntariam, sternutationem moveri & præcipi, puerperam ad nifum faciendum admone-
ri, digitum juxta funem umbilicalem immitti, eoque pruden-
ter placentam perterebrari, ut separetur, & separata extrahi possit, prudenter & legitime præcipi tentari-
que certum est. Enim vero expertus de hac re scribit
RUYSCHIUS sæpe laudatus *c. l. pag. 30.* Interim contin-
git, placentam fundo matricis cavo convexitate sui cor-
poris adeo accretam adhærescere, ut in unum fere cor-
pus miris coaluisse modis vere videatur. Quo quidem

casu ambigi potest, quid salutare magis puerperæ habendum sit, hanc aliquantulum ibi relinquere, an vero omni ope obnixe moliri, omniaque tentare, eam ut avulsam, inde educamus. Est certe, inquit idem, gravis ratio, quæ suadet deliberato ad hæc animo esse, nec temeraria præcipitantia perdere, quam prudens forte fervavisset tarditas. Non me fugit clarorum sententia scriptorum, qui ita animum inducunt suum, relictam in utero placentam, conjicere in præsens mortis discrimen puerperam. Satis explorato cognovi, obstetrices ideo omnem adhibere conatum; ut arte vel vi hanc eductam ostentare queant amicis præsentibus. Sed dolui acerbè casum miserarum mulierum, quibus haud raro læditur sic uterus a festinante nimis, & nimis imprudenter sæpe agente obstetrice. Extemplo tunc abdomen prædurum tumet, febris intenditur continua, quam properata sæpe mors insequitur.

§. XVII.

Satiùs itaque videtur laudato auctori omne ulterius periculosum semper molimen omittere & relinquere placentam, donec ipsa natura hanc, ut sæpe feliciter fit, expediverit, quam letali festinatione occidere ægram. Semper enim ex binis malis minus eligendum esse, recta ratio suadet. Quid enim boni contingit puerperæ ex violenta tractatione morienti, si sine placenta sepeliatur, quæ cum illa vixisse poterat. Nam sæpe visum fuit, naturæ tempestivo conatu & solertia separatam tandem placentam post aliquot dies, & plerumque redeuntibus primis menstruis separatam & expulsam fuisse. Credite, inquit RUYSCHIUS, verissima asserenti, ex sedecim,

cim, quibus relicta placenta fuerat, quindecim a natura liberatas salutavi. Idem testatur, se vidisse feminas tales, quibus placenta restiterat, iterum imprægnatas bene natum idoneo tempore fœtum enixas, atque postquam satis feliciter erant liberatæ ab onere suo, scilicet tam fœtu quam secundinis, denique & hæc placentæ olim retentæ frustra, jam demum excrevisse, quæ ignarum vulgus molas, falsos conceptus, vel & monstra, alimenti fœtus per suctum rapacia, appellitare falso solet.

§. XVIII.

Atque huic consilio optimi senis plane consona pridem docuisse video medicum quondam clarissimum *Balduin: Ronssseum a Petermanno obs. med. Dec. III. obs. V.* laudatum; plurimumque, quos inferius laudabimus: sed repugnat fere perpetua praxis muliercularum, quibus nonnunquam Medici adstipulantur. Scilicet pro certo ac indubio habent, placentam utero retentam cito putrescere, hancque corruptionem cum utero communicari, qui inde inflammetur, gangrænescat. Hinc febrem inflammatoriam non posse abesse, mortem vero cito pede subsequi. Atque videas, hunc metum tantopere exaggerari, ut mirum non sit, cur obstetrices omni nisu opus urgeant, atque trahendo super vires, aut uteri stricturam relaxandi conatu, variisque deglubendi & separandi tentaminibus miseræ puerperæ gravissimos dolores, fugillationes, vulnerationes inducant. Accedunt tunc fere medicamenta pellentia, quibus humores impelluntur. Solidæ autem fibræ ad constrictionem majorem provocantur. Quibus prægressis non mirum est subsequi veras inflammationes, in gangrænam & mor-

rem abeuntes. Quas, cum violentæ imprudentique tractationi deberi manifestum sit; restitanti secundinæ in solidum adscribunt, tamquam illa putredini concipiendæ & propagandæ per se, & inevitabili necessitate sit obnoxia.

§. XIX.

Enim vero graviter huncce metum redarguit ipsa experientia circumsectorum virorum, qui, observata impossibilitate placentam nunc extrahendi, quieverunt, remque omnem naturæ permiserunt. Aut enim post aliquam moram remittentes stricturæ obstetrici locum faciunt digitos suos immittendi, jamque sub novis excludendi nisibus, placenta iterum sponte separata facile extrahitur: aut, si diutissime res protrahatur, menstruo fluxu repetente, exclusio consequetur, quod, cum toties jam visum fuerit: merito fidem adhibemus RUY-SCHIO nimium istum metum de cita putredine, atque scetoribus maximis illico suborientibus, febremque incenduntibus, redarguenti. Planeque vero simile est, in illis mulieribus, ubi inflammatio supervenit, illam magis ab accepta & utero illata læsione violenta, quam a putrescente secundina exstitisse: quum, si id necessario secundinis accideret, omnibus, quibus relinquendæ fuerunt evenire debuisse vero sit simillimum. Ne dicam, quinam alii errores in regimine puerperæ, quæve medicationes putredini ex hypothese metuendæ ab officiosis Medicis oppositæ hunc effectum & eventum accelerare queant.

§. XX.

At vero, inquis, prostant observationes, quod muli-

mulieres graviter mulctatae sint, mortemque oppetierint, quibus educta non fuit placenta. Respondeo, nec pauciores mori, quibus nihil secundinarum remansit, sed uterus plene evacuatus fuit. Sunt ergo multae causae, quae puerperas viventium consortio eripiunt, & tam perfecte liberatas, quam residuum aliquid in utero habentes feriunt. Cum vero complura sint exempla feminarum, in quibus nihil funestum ex hac causa supervenit: oportet profecto inquirere in veras mortis causas, non autem uni ex hypothese assumptae festinanter attribuere effectum aliunde pendentem. Sed haec individualibus casibus rite justeque pensitatis eruenda erunt. Certe, quod dicunt, putrilaginosos foetores istos ad sanguinem resorptos malignam febrem incendere & mortis causam fieri, mihi persuadere non possum. Non desunt enim exempla feminarum, quae cancro uteri per annos laboraverunt, & foetidissimum ichorem emiserunt, absque eo, ut febris tam maligna & acuta supervenerit: iterumque quotannis multae cum febre maligna conflictantur, eademque abripiuntur, puerperae, in quibus nemo aliquid utero inclusum putrescens foetidumque animadvertere potuit.

§. XXI.

Haecenus fere sequuti sumus clarissimum RUY-
SCHIUM, cujus ipsius verbis potius uti, quam nostris, consultum putavimus. Non omittendum est, quod ipsum ad haec consilia obstetricibus danda compulerint frequentissimi casus tragici, qui in urbe maxima Amstelodamo ipsi obtigerunt spectandi, quorumque gravitas animadversionem collegii medici & amplissimi magistratus

rus provocavit, ut temerariis conatibus obviam irent. Si recte considerateque legamus, quæ in hanc rem ab ipso scripta sunt, videtur, utique injuste accusari, tamquam omne studium educendi secundinas prohibuerit, remque omnem illico naturæ permittendam contenderit: aut medicinæ ope omni abstinere suaserit. Loquitur enim tantum de illis casibus, ubi vera impotentia artis clare in oculos incurrit, aperteque cognoscitur nullo tuto & securo modo posse succurri. Vir clarissimus, qui contra ipsum ex instituto scripsit, & subinde rigidiores censuram exercuit, tandem ipsemet in veram ejus sententiam planissime concedit. En ejus verba: sunt qui suadent, quotiescunque non fieri potest, ut secundinæ absque uteri læsione digitis resolvantur, ab operatione desistere, atque ex duobus malis minimum eligere, naturæ rem omnem permittendo: atque hoc consilium universalem applausum utique meretur. Atque in alio loco effatum hoc RUYSCHIANUM, *separationem placentæ nimium adstrictæ tempori potius committeendam esse, quam vitæ periculo per frustra & partes evadendam esse*, auro cedroque dignum pronunciat, nihilque se habere profiteretur, quod ipsi opponat.

§. XXII.

Atque sane audeo affirmare, hanc eandem esse sententiam omnium circumsectorum medicorum, ex quibus eminet illustre quondam decus nostræ academici b. D. D. STAHLIUS, qui prudentem expectationem, quum alibi semper, tum seorsim in hoc negotio gravissime commendat: ut apparebit illi, qui scripta ejus ad morbos mulierum pertinentia, accurate legerit. Nolo cumulare testi-

testimonia : sed non possum , quin laudem celeberrimum artis obstetriciæ magistrum FRANC. MAURICEAU, qui crebro in observationibus suis eandem, quam RUY-SCHIUS mentem prodit. Clarissime id cognoscitur *observ. 415.* ubi sic loquitur : *Satis crebro accidit , ut obstetrices æque ac chirurgi , ne accusentur , quod puerperis secundinas educere nequiverint , omni nisu allaborent , eas suis manibus protrahere. Fateor , me idem tentandum suadere , si quidem operatio absque violentia peragi possit : quodsi fieri nequeat , nullatenus eam tentare velim. Minus enim periculum est , ubi res naturæ permittitur , quam ubi utero vis infertur. Ita enim accersi inflammationem , quæ puerperam in majus discrimen adducit , aliquoties vidi.* Id , quum de femina abortum passa proprie dictum sit , ad alias etiam trahi debere , apparebit observationem 658. legenti , ubi idem expectationis consilium laudat. Quoniam autem iste casus , quo mera artis impotentia manifesta est , non semper imo rarissime occurrit : & fieri potest ut causa , quæ impossibilem artis manualis concursum reddebat , post aliquot horas evanescat , & auxilio locum faciat. Tandemque non omnia conclamata sunt , si obstetriciæ & manualis artis succursus excluditur : Superest ut videamus , quid extra hos casus , quibus justius quiescitur , agendum cum recta ratione fuerit , ut secundinis exitum pareamus.

§. XXIII.

Atque omnino tentanda omnia , quæ secure fieri possunt , profiteor. Blande trahat obstetrix funiculum

D

umbi-

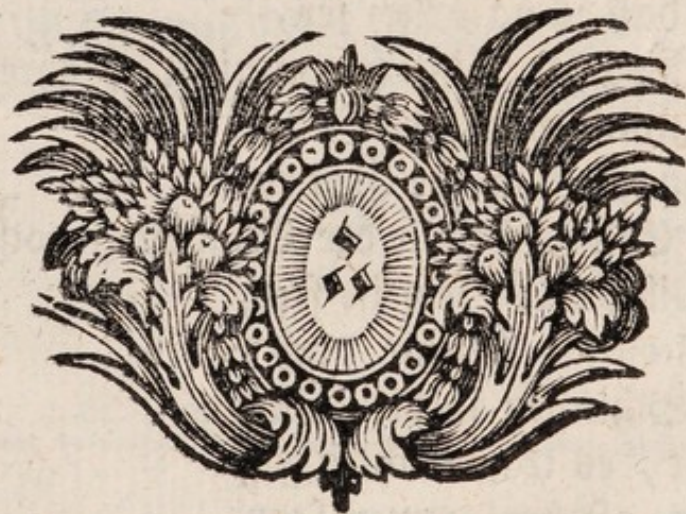
umbilicalem , hinc & inde motitando : digitis immissis quærat , funiculo viam monstrante , an possit invenire locum , quo discedere placenta cœperit : eodem pergat provide separare. Sed , si arcticissima omnino adhæsiō deprehendatur ; aut uteri strictura tanta sit , ut digitis accessum nullum præbeat : funiculo umbilicali rescisso , filum alligetur , quod femoribus circumducatur , ne intus possit retrahi. Tum puerpera lecto quietique tradatur , & analepticiis blandisque antispasmodicis reficiatur. Laudantur hoc scopo cinnamomum , quod tamen non omnibus feminis tolerabile est. Minus offendet aqua pulegii vinosa , aliis sic temperanda , ne exæstuarè possit. Crocus etiam in jusculis modeste adhibitus sæpe insignem fructum affert. Juvabit interea clysterem ex lubricantibus & carminativis injicere , quo acerbitas dolorum minuetur , & relaxationis fructus ad vicinum ceterum redundabit.

§. XXIV.

Si hæc inter novi nifus ad expellendam efficaces exsurgant , atque uterus satis patulus manui obstetriciæ se offerat ; quod sæpe horis aliquot exactis accidit : tentetur eductio. Si longius protrahatur negotium , modesta manu exhibeantur specifica , ut pulvis testiculorum equinorum , si ad manus sit , aut , quod ipsi æquipollet , hepar anguillæ cum borrhace. Sed his tutiores atque benigniores , satis tamen sæpe efficaciter proficuas observaverunt Practici pilulas genuinas Stahlianas , prædicta aqua pulegii solutas. Quodsi inter hæc sanies
fœtida

fœtida effluere cœperit, non male imitabimur supra laudatum MAURICEAU; qui decoctum hordei subinde utero injicere suadet: cui graviori casu detergentia & discutientia, ut scordium, matricariam junctis quibusdam mucilaginosi, ut semine lini adjiciemus. De reliquo febris, quæ tali statu vix abesse potest, ut & hæmorrhagiis omni prudentia & circumspectione succurrendum esse, per se intelligitur, & ex communibus therapie rationalis præceptis repetendum est.

F I N I S.

So strahlt der Wahrheit heitres Licht,
Der blöden Welt ins Angesicht.
Ihr aufgeklärter Geist, lernt nach und nach sich kennen,
So fleucht des Aberglaubens Nacht,
Die ihre Augen blind gemacht
Und sieht nunmehr beschämt die hellen Fackeln brennen.
Man glaubt der Einfalt nicht so gleich,
Ein Faust-und Eurenburger Streich
Ist bey der klugen Welt längst zum Gelächter worden;
Wer uns von Paracelsens Geist
Und von Archaos Brocken weißt,
Den peitscht man, wie Crispin, aus Meditrinens-Orden.
Seit dem man immer tieffer steigt,
Wo die Natur uns Spuren zeigt
Und ihre Schatz entdeckt, so vor verborgen waren;
Verschwind auf einmal Hexeren,
Man sieht, daß es natürlich sey,
Und der geschwächte Sinn hat weniger erfahren.
Wil schon manch wäßriges Gehirn
Noch auf den Einfluß der Gestirn
Aus blinder Eifersucht mit der Erfahrung pochen,
Man spricht ihn von Beweise frey,
Den sein Verstand kommt doch dabey
Mit Pöbel-Schlüssen in die Wochen.
Hans glaubt, es traffe richtig ein,
Wenn Dinge oft beisammen seyn,
So müste ganz gewiß eins von dem andern stammen.
Ein alt Weib fällt beym Mondenschein,
Der Mond muß also Ursach seyn;
Hans sagt: Das reimt sich wohl, und hängt auch gut zu-
sammen.

Glück zu erlöste Medicin!
Die Zauber-Hand darf wie vorhin,
Den Flohr nicht mehr so frech um ihre Augen ziehen,
Kein Aberglaube kränket sie,
Hier muß Anti-und Sympathie
Hin nach Siberien samt den Planeten fliehen;
Darum o Freund! wie manche Lust
Erregst Du in Hvgäens Brust,
Da Deine Wissenschaft wil ihren Lorbeer schützen.
Geh, dämpfe nur der Feinde Wuth,
Den Rest der Aberglaub'gen Gluth
Und hilf durch Dein Bemühn das Reich der Gottheit
stützen.

Sie schwöret Dir beim Doctor-Hut
So lange noch ein Tropfen Blut
In unserm Körper wird durch Herz und Adern rollen,
So lange soll der Wunsch gedenhn,
Den wir Dir statt des Beyrauchs streun,
Denn selbst der Himmel soll dir Glück und Segen zollen.

P. C. Eschoertner,
M. C. Opp.

Es muß uns keiner nicht zu seinem Beyfall zwingen,
Es sey uns einerley. Wer Wiß und Klugheit
hegt,
Und je den Lehrsatz selbst mit Vorsicht überlegt.
Hat nur allein das Recht die Meinung aufzudringen.

Ja gilt dis überhaupt, so mag ich dreiste sagen:
Wer Meditrinens Kunst zu fassen sich bemüht,
Und nicht auf Anseh'n, nein; auf feste Gründe sieht,
Kan diesen Kunstgrief stets mit gutem Muthe wagen.
Und Du gelehrter Freund! Du bleibst in diesen Schran-
cken;
Und glaubst nur, was Du siehst und was Dein
munter Fleiß

Durch starcker Gründe-Schluß gewiß u. deutlich weist,
So kan Dein' Einsicht auch bey keinem Falle mancken.
Was Wissenschaft, und Ernst für reife Früchte bringen,
Was Wiß und Redlichkeit für treue Ärzte ziehn
Und was für Knospen sonst aus solchen Aesten blühen,
Das muß geliebter Freund die Wahrheit hier besiegen.
So wird die Wahrheit denn Dir selbst zum größten Lohne
Und überreicht Dir iht des Fleisses Unterpfand
Den würd'gen Doctor-Hut aus der Minerva Hand,
- Ich meine Dich mein Freund als ihren ächten Sohne.

J. C. Scheuring,

d. A. B.

von Greiffswald aus Pommern

Naum war Dein muntre Geist, Dein wohlgewandter
Trieb,
Der so auf Tugend gieng, als auf ein gründlich's Wissen
Mit schwachem Licht erblickt; gleich sah' ich auf, und
blieb
Bewundernd steh'n und war, als wie mir selbst entrissen.

Ein reizend Bildnis ward mir dunkel vorgestellt,
Doch deucht's mir, daß ich Hut und Ring dabey erblickte;
Was Wunder! daß es sich jetzt eben so verhält;
Da sich für Deinen Fleiß kein schlecht'rer Zierath schickte.
Nimm Würdigster den Schmuck, nimm diese Wür-
de hin,
Du hast, ich schmeichle nicht, was sie zum voraus sehet.
Nur bleibe mir geneigt, im Fall ichs würdig bin,
Indeß bleibt dis mein Wunsch, ich will, was Dich er-
göhet.

J. J. Beggerow,

von Wollin aus Pommern
der Gottesgelahrtheit Befleißener.

2. 2. 2.

